
Mons. prof. dr. sc. Valentin Pozaić
PASTORAL ZDRAVSTVA KAO IZAZOV CRKVI
Pastoral care in health as a challenge to the church

237
Služba Božja 3/4 113.

Sažetak

Pastoral zdravstva kao izazov Crkvi sažeto je ocrtan u Dekretu o odgoju i izobrazbi svećenika *Optatam otius* Drugoga vatikanskog sabora. Zauzimanje Crkve za čovjeka na putu prema “domovini na nebesima” (Fil 3,20), na području zdravlja i bolesti, umiranja i smrti, pod pastoralnim vidikom vuče svoje korijenje od samih njezinih početaka. Izlaganje slijedi sljedeću strukturu: Čitava povijest Crkve ispunjena je brigom za bolesna čovjeka; Kristov nalog trajno je nadahnuće Crkvi za konkretan odgovor djelotvorne ljubavi; Bolest i patnja, kao ljudske stvarnosti i danas su veliki izazov Crkvi i vjernicima; *Gaudium et spes* govori o “žalosti i trpljenju ljudi našega vremena”, kao “žalosti i trpljenju Crkve”.

Na tom je tragu djelovanje i *Papinskog vijeća za pastoral zdravstvenih djelatnika*; Crkva je pozvana pomoći u uspostavi novog sustava zdravstva i pastorala zdravstva; *Evangelium vitae* magna je karta Katoličke crkve o brizi za život i zdravlje; u konačnici radi se o vrijednosti ljudskog života. Rađanje i umiranje, patnja i bol, prihvaćanje ili odbacivanje stvarnosti i danosti života jesu za svakoga čovjeka sudbonosna pitanja, koja su i za pastoralnog djelatnika veliki izazov. Kad je sam izmiren sa stvarnostima života, patnje i boli i smrti, bit će kadar i svoga bližnjega povesti tim putem, pružiti mu utjehu, razumijevanje i ohrabrenje.

Ključne riječi: *Pastoral zdravstva; vrijednost života, poslanje Crkve; pastoralna medicina.*

UVOD

Opsežni sadržaj predmeta koji u ovom izlaganju želimo razmotriti *Pastoral zdravstva kao izazov Crkvi* sažeto je ocrtan u Dekretu o odgoju i izobrazbi svećenika *Optatam totius* Drugoga vatikanskog sabora, u kojem se veli: "Pastoralna skrb koja treba prožimati upravo svu izobrazbu bogoslova zahtijeva da se pomno pouče u onom što se na poseban način odnosi na svećeničku službu, poglavito na katehezu i propovjedništvo, na bogoštovlje i dijeljenje sakramenata, na karitativni rad, na službu pomaganja zalutalima i onima koji ne vjeruju te na ostale dušobrižničke zadaće. ... Općenito neka se kod bogoslova razvijaju odgovarajuće sposobnosti koje najviše pridonose dijalogu s ljudima, kao što je sposobnost da druge saslušaju i da u duhu ljubavi otvore svoje srce različitim okolnostima ljudskih nevolja."¹ Mnogo je toga nabrojeno. I to nisu mali izazovi. Sve što je u tome navodu rečenu o odgoju bogoslova, budućih svećenika, odnosi se i na sve one koji će se uključivati u pastoralni rad Crkve na njezinim mnogobrojnim područjima.

Sama disciplina "Pastoralna teologija" proučava se i izlaže na teološkim učilištima.² Naziva se i praktična teologija. Stara je koliko i naviještanje evanđelja. Stoga se rado ističe da je sam Isus prvi pastoralni teoretičar i praktičar – pastoralac. Cilj je pastoralne teologije osposobiti navjestitelje Radosne vijesti da postanu "službenicima Kristovim i upraviteljima otajstava Božjih" (1 Kor 4,1), kako sama sebe opisuje apostol Pavao. Područje pastoralne teologije područje je cijeloga vjerničkog života: župna zajednica, obitelj, duhovna zvanja, društveni odnosi, pokreti, misije. Jedan njezin dio, poznat odavna, jest i *medicina pastoralis* – pastoralna medicina, područje koje nas ovdje posebno zanima, a obuhvaća pitanja zdravlja i života, medicinsku etiku, bioetiku.

Zauzimanje Crkve za čovjeka u ovome svijetu, na njegovu putu domovinom Zemljom prema "Domovini na nebesima" (Fil 3,20), na području zdravlja i bolesti, umiranja i smrti, pod

---

¹ Drugi vatikanski koncil, *Dokumenti*, KS, Zagreb, 82008. *Optatam totius*, 19.

² http://www.kbf.unizg.hr/katedre/ix_katedra_pastoralne_teologije/.

pastoralnim vidikom vuče svoje korijenje iz davnina, od samih njezinih početaka. U svojoj nastupnoj enciklici *Redemptor hominis - Otkupitelj čovjeka* Ivan Pavao II. zacrtao je misao i djelovanje: "Crkva ne može zanemariti čovjeka. (...) Čovjek u svoj istini svoga postojanja (...) taj je čovjek prva staza kojom Crkva mora proći ispunjavajući svoje poslanje. Taj je čovjek prvi i osnovni put Crkve, put što ga je sam Krist zacrtao, put što nepromjenljivo prolazi kroz otajstvo Utjelovljenja i Otkupljenja."³

Sva djelatnost Crkve, u svojoj dubini, uvijek je misijske naravi, nadahnuta vjerom u Isusa Krista i po Njegovu poslanju, koji i danas na otajstven način nastavlja svoje putovanje s čovjekom na njegovim putovima ovim svijetom. Doista, "na putu naših pitanja i tjeskoba, ponekad i gorkih razočaranja, božanski Putnik nastavlja biti našim suputnikom kako bi nas, tumačeći nam Pisma, uveo u razumijevanje Božjih otajstava. Kad susret postane potpun, za svjetlom Riječi slijedi svjetlo što izvire iz 'Kruha života', čime Krist na vrhunski način ispunjava svoje obećanje da će "ostati s nama u sve dane do svršetka svijeta" (Mt 28,20).⁴ Po uputi Gospodnjoj, od apostolskih vremena svaki apostol, poput Petra, zna da je na svoj način obdaren naročitim darovima za svoju suputnike, među kojima je i briga za zdravlje i život: "Srebra i zlata nema u mene, ali što imam - to ti dajem: u ime Isusa Krista Nazarećanina hodaj!" (Dj 3,6). I on "skoči, uspravi se, stane hodati" (Dj 3,8).

Kroz povijest u sadašnjost

Kroz svu povijest dvije su grane ljudske djelatnosti, briga za tijelo i život – medicina, i briga za duh i dušu – pastoral, bile usko povezano i međusobno prožete brigom i ljubavlju za istoga čovjeka, premda svaka sa svog gledišta i poziva. Ta se povezanost i danas očituje u zdravstvu, napose u etičkim povjerenstvima u zdravstvenim ustanovama, na brojnim razinama njihova postojanja i djelovanja.⁵ U razdoblju komunističkog režima taj je *modus vivendi* medicine i pasterala bio gotovo potpuno sveden na ilegalu.

³ Ivan Pavao II., *Redemptor hominis - Otkupitelj čovjeka*, KS, Zagreb, 1980., br. 14.

⁴ Ivan Pavao II., *Mane nobiscum – Ostani s nama, Gospodine*, KS, Zagreb, 2005., br. 2.

⁵ V. Pozaić, *Etika etičkih komiteta*, u: N. Zurak, (ur.), *Medicinska etika*, Sveučilište u Zagrebu – Medicinski fakultet, Zagreb, 2007., str. 227-238.

Nadolaskom demokracije i taj je vidik, doživio potrebno priznanje i na pravnoj razini. Vlada Republike Hrvatske i Hrvatska biskupska konferencija sklopile su *Ugovor o dušobrižništvu u bolnicama i ostalim zdravstvenim ustanovama, te ustanovama socijalne skrbi*, dana 31. listopada 2005. godine.⁶ Dugo povijesno razdoblje bez redovitog pastorala u zdravstvu ima za svoju posljedicu nepostojanje formalne stručne formacije za djelatnike u pastoralu zdravstva. Svijest o bitnosti toga područja očitava se i u odluci Hrvatske biskupske konferencije da *Odbor za zdravstvo* iz Vijeća HBK za obitelj izdvoji i uspostavi kao zasebno tijelo.⁷

Cijela povijest Crkve, slijedeći Gospodinovu pouku o milosrdnom Samaritancu (Lk 10,25-37), ispunjena je brigom za čovjeka bolesna, ranjena, odbačena. O tome svjedoče najrazličitije ustanove od prvotnih i jednostavnih svratišta, gostinjaca, a preko početnih i modernih bolničkih ustanova, i modernih hospicija. U svim tim ustanova, uz redovitu moguću i dostupnu tjelesno-zdravstvenu brigu, bila je posvećivana i posvećuje se duhovno-pastoralna briga za duševno i duhovno stanje bolesnika.

Premda se uvijek može više i bolje, činjenica je da je Crkva izazov pastorala osoba u stanju boli i bolesti i umiranja uzimala ozbiljno. Od početne spontanosti s vremenom se prelazilo na uspostavu sustavnog pristupa pastoralu zdravstva. Na razini sustava brige za čovjeka u stanju bolesti uspostavljena je višestruka duhovna skrb putem raznih udruga i ustanova, predavanja i tečajeva za kvalificiranu spremu za rad u pastoralu zdravstva.⁸

Pod tim je vidikom vrijedno podsjetiti na dva vjersko-profesionalna društva u Crkvi u Hrvatskoj. *Hrvatsko katoličko liječničko društvo*, osnovano 16. veljače 1991. godine kao vjerska organizacija u krilu Katoličke Crkve, među svoje ciljeve ubraja i sljedeće: "...u postupku s bolesnim čovjekom njegovati duh istinskog služenja i poštovanja ljudske osobe; (...) promicati katoličke moralno-etičke stavove u medicinskoj znanosti i praksi."⁹ Drugo je *Hrvatsko katoličko društvo medicinskih sestara*

---

⁶ Ugovor o dušobrižništvu u bolnicama i ostalim zdravstvenim ustanovama, te ustanovama socijalne skrbi. *Službeni vjesnik Zagrebačke nadbiskupije*, 2005., br. 4 str. 194-195.

⁷ Zapisnik XLII. plenarnog zasjedanja Hrvatske biskupske konferencije (Zagreb, 29.-31. ožujka 2011.), str. 18. točka 9.

⁸ V. Pozaić, Pastoral zdravstva u Europi, *Obnovljeni život* 59 (2004.) 1, str. 91-100.

⁹ Hrvatsko katoličko liječničko društvo, *Statut*, čl. 5. t. 3. 7.; <http://www.hkld.hr/page.php?17>

i tehničara utemeljeno 17. prosinca 1994. godine kao vjerska organizacija u krilu Katoličke Crkve. Svoje ciljeve žele ostvarivati, među inim, “unošenjem vrednota kršćanskog poimanja života i čovjeka u sve oblike djelovanja kako stručnim zalaganjem tako i osobnim svjedočenjem”; te “poticanjem zajedništva, solidarnosti, duhovne, etičko-moralne, znanstvene i stručne izobrazbe članova prema zahtjevima suvremenosti i nauku Katoličke crkve te sudjelovanje u istoj”.¹⁰ Članovi obiju udruga, uz redoviti napor oko humanizacije i evangelizacije medicine, nastoje u bolnici, u tom hramu ljudske patnje i nade, ostvarivati svoje vjerničko-svećeničko poslanje. Služba ljubavi prema bolesniku, postaje Bogo-služje, liturgija na profesionalnom radnom mjestu. I tako dvije zapovijedi ljubavi, postaju jedna (Mk 12, 28-34).

Pitanje raznolikosti potreba i mogućnosti djelovanja na razini osobnih odnosa, na hrvatskom jeziku nalazi se sveobuhvatno i iscrpno obrađeno u studiji “Svećenik i bolesnik. Načela za kršćansku komunikaciju svećenika i bolesnika u bolnici”.¹¹ Tu službu osobnog savjetnika i pratnje u bolesti i umiranju redovito preuzima bolnički kapelan-svećenik. Po tim se izrazom, međutim, podrazumijeva i svećenik i časna sestra i svaka druga odgovarajuće pastoralno formirana osoba, koja će biti kadra prepoznati osjećaje i govor bolesnika. Često će biti pravo umijeće ući u, i razumjeti, onaj zagonetni neverbalni dijalog pacijenta sa samim sobom, s okolinom i liječnikom, i ne manje sa Stvoriteljem. Blago bioetike i duhovnosti bit će redovita baština bolničkih kapelana.

Trajno nadahnuće

Briga za čovjeka bolesnika i patnika trajno je nadahnuće Crkve i njezinih ustanova. Jednako kao siromaha (Mt 26,11), Kristovi ću učenici bolesnikâ imati uvijek uza se – da im iskazuju suosjećanje, milosrđe i djelotvornu ljubav.

Drugi vatikanski sabor o tome govori: “Danomice su sve brojniji oni koji, suočeni s današnjim razvitkom svijeta, bilo da postavljaju najdublja temeljna pitanja bilo da ih osjećaju s novom oštrinom: Što je čovjek? Koji je smisao patnje, zla i smrti,

¹⁰ Hrvatsko katoličko društvo medicinskih sestara i tehničara, *Statut*, čl. 9.; <http://www.hkdmst.org/>.

¹¹ A. Mateljan, *Svećenik i bolesnik. Načela za kršćansku komunikaciju svećenika u bolnici*, *Služba Božja* 48 (2008.) 4, str. 380-407.

koji i nadalje postoje premda je postignut toliki napredak? ... Crkva pak vjeruje da Krist, koji je za sve umro i uskrsnuo, po svojem Duhu čovjeku pruža svjetlo i snagu da može odgovoriti svojem višnjem pozivu!”¹² Ta i slična pitanja pozvan je slušati, i na njih ponuditi odgovor, bolnički kapelan.

Svijest Crkve o samoj sebi i svom poslanju za nju predstavlja i izazov vjernog i odgovarajuće konkretnog odgovora na pitanja i tjeskobu onih koji se nalaze u životno teškim i kriznim situacijama, kao što su patnja i bol, umiranje i smrt – te jasan i siguran pogled s onu stranu vremenskog postojanja: vjera i nada u trajni život zajedništva s Bogom u njegovoj ljubavi.

242

Bolest i patnja: ljudske stvarnosti kao izazov

Bolest i patnja pojave su koje uvijek iznova postavljaju upite koji nadilaze samu medicinu i dotiču bit ljudskog postojanja na zemlji. Razumije se, stoga, koji značaj i odgovornost leži i na pastirima duša i na zdravstvenim djelatnicima. Da bi ostvarili duboko ljudski, humani odnos s pacijentom, potrebno je da i jedni i drugi budu obogaćeni cjelovitim pogledom na čovjeka, njegovu bolest i patnju. Kristovo djelo otkupljenja i njegova spasenjska milost zahvaća cijeloga čovjeka u njegovu ljudskom postojanju, dosljedno, i u njegovoj bolesti, patnji i umiranju.

Čovjeka u stanju ugroženosti zbog bolesti i prijeteće smrti obuzimaju mnoga pitanja. Povrh toga, obuzima ga pitanje u smislu svega ovdje na zemlji i o životu nakon tjelesne smrti. Tu je pitanje vjere u Boga i vječni život. Pred licem smrti vrijeme je mnogih pitanja, tako i ovoga: Tko su i kakovi redatelji smrti? Mora li sav teret straha pasti na umirućega? Vrijeme je to kada padaju sve maske, prema svjedočanstvu čovjeka bez vjere, a koji traži: “Čovjek pokušava tražiti, naći bar neki sićušan razlog koji bi mu po njegovoj logici omogućavao da vjeruje. Ta traženja često traju mjesecima, po cijele noći. (...) Vjerujte, ta su traženja strahovito intenzivna.”¹³ Tražitelj istine, tražitelj Boga, čezne za onim minimumom nužnim za opravdanje i smisao života, što papa Franjo izriče ovako: “Vjera nije svjetlo koje raspršuje sve naše tmine, nego svjetlo koje vodi naše korake u noći, i to je dovoljno za put.”¹⁴

---

¹² Drugi vatikanski koncil, *Dokumenti...*, *Gaudium et spes*, br. 10.

¹³ V. Kuzmanović, *Zapisi o vlastitom umiranju*, Znanje, Zagreb, 1975., str. 195.

¹⁴ Papa Franjo, *Lumen fidei – Svjetlo vjere*, KS, Zagreb, 2013., br. 57.

Traži se, simbolički rečeno, Kristofor – koji će pomoći putniku da iz tame prijeđe u svjetlo, da prijeđe rijeku i stigne na drugu sigurnu obalu, da zadobije duhovni smiraj, izmirenje s ljudima i s Bogom kako bi mogao ući u puninu ljepote života.

Poruka Drugoga vatikanskog sabora patnicima

Drugi Vatikanski sabor bio je veličanstveni događaj za Crkvu i svijet. Njegovo je prelijepo djelo konstitucija o Crkvi u suvremenom svijetu *Gaudium et spes – Radost i nada*. Ipak, nije bio udaljen od stvarnosti pa je nadodao i drugi dio, koji se redovito ne citira “Žalost i tjeskoba ljudi našeg vremena”. Nije se osjećao daleko od stvarnosti. Naprotiv, osjećao je poziv i izazov stvarnosti pod različitim vidicima, tako i pod vidikom ljudske boli i patnje.

Na završetku saborskih zasjedanja (8. 12. 1965.), papa Pavao VI. u ime Sabora, šalje poruku punu emocija: “Za vas, braćo iskušavana, pohođena trpljenjem u tisuću lica, Koncil ima poruku sasvim posebnu. Osjeća upravljene na sebe vaše moleće oči, svjetleće od vrućice ili klonule od umora, moleće poglede, koji uzalud traže ‘zašto’ ljudska patnja i koji tjeskobno traže kada i odakle će doći utjeha.”¹⁵

Papa je svjestan da ne može pružiti rješenje svih nabrojanih križeva, ali nudi što ima, a to je “jedina istina kadra odgovoriti na otajstvo patnje i kadra pružiti vam ublaženje bez iluzija: vjera i sjedinjenje s čovjekom boli, s Kristom, Sinom Božjim, raspetim na križ za naše grijehе i za naše spasenje”.¹⁶ Pridruženi Kristovu otajstvu trpljenja, svi oni koji trpe, najrazličitije boli i nepravde, sudjeluju u Kristovu djelu otkupljenja, i njihove boli postaju posvećene i spasenjske, osmišljeno i spasenjsko trpljenje.

Poniranje u otajstva stvarnosti ljudskoga postojanja

Hrvatima dragi papa Ivan Pavao II., sada već blaženik na oltaru, kao da je proročki predviđao, ili slutio, svoj budući dio života u patnji i boli, na križu, već se godine 1984. Ivan Pavao II. osjetio nadahnutim da piše o patnji i trpljenju, i zadaći – izazovu –

¹⁵ Pavao VI. *Poruka siromašnima, bolesnima i svima koji trpe*, br. 1.; http://www.vatican.va/holy_father/paul_vi/speeches/1965/documents/hf_p-vi_spe_19651208_epilogo-concilio-poveri_it.html

¹⁶ Isto, br. 3.

Crkve na tom području ljudskog postojanja i djelovanja. Njegovo je razmišljanje izašlo u obliku apostolskog pisma *Salvifici doloris – Spasonosno trpljenje*. Ne bježi on od izazova stvarnosti. Priznaje: “Ljudska patnja potiče sućut, potiče i poštovanje te na svoj način zastrašuje. U njoj se doista krije veličina naročitog misterija.”¹⁷ Izazov činiti dobro onome koji trpi može biti i shvaćen i ostvaren putem djelotvorne ljubavi. Međutim, ostaje izazov svagdašnje stvarnosti: kako sa svakom osobom nanovo ući u stvarnost i misterij njezina trpljenja i otvoriti joj horizont kako trpljenjem činiti dobro sebi i drugima?!¹⁸

244

Uronio je u začaranost svijeta ljudske patnje i boli, u otajstvo Krista Patnika, Otkupitelja, Uskrsnuloga i Pobjednika, i završio razmatranjem o Milosrdnom Samaritanacu. I tu je izazov Crkvi, svakome od nas. Jer “Milosrdni Samaritanac jest svaki čovjek koji se zaustavlja kraj patnje drugog čovjeka, kakva god ta patnja bila”.¹⁹ Da, to je izazov: ne zatvoriti oči, uši, srce. Odgovor na izazov znači: suosjećati, zaustaviti se i postati bližnji čovjeku u potrebi. Drugim riječima: otvoriti se ljubavi za djelovanje, uključiti se u djelotvornu ljubav.

Ukorijenjen u teologiji-antropologiji, u svojoj nastupnoj misli enciklike *Otkupitelj čovjeka* Ivan Pavao II. nastavlja svoje poslanje. Polazeći od činjenice da je Crkva uvijek iskazivala živo zanimanje za svijet i trpećih i bolesnih, godinu dana nakon apostolskog pisma o ljudskoj patnji, i njezinu smislu i lijeku, dokumentom “na vlastitu pobudu” zasniva novu ustanovu *Papinsko vijeće za pastoral zdravstvenih djelatnika - Dolentium Hominum*.²⁰ U istoimenom dekretu osnivanja *Dolentium Hominum* Papa upozorava da “novi obzori otvoreni napretkom znanosti i mogućim njezinim tehničkim i terapijskim primjenama dodiruju najosjetljivija područja života u njegovim izvorima i u njegovom najdubljem značenju”.²¹

---

¹⁷ Ivan Pavao II., *Salvifici doloris – Spasonosno trpljenje*, KS, Zagreb, 1984., br. 4.

¹⁸ Isto. br. 30. Usp. L. Depolo, *Ti znadeš najbolje: priručnik za bolesnike i za sve koji služe bolesnicima*, Zagreb, 1985.

¹⁹ Isto, br. 28.

²⁰ O 25 godina rada Vijeća piše njegov sadašnji predsjednik nadbiskup Mons. Zygmunt Zimowski: *Venticinque anni del Pontificio Consiglio per gli Operatori Sanitari sotto la protezione di Maria “Salus infirmorum”*. *Dolentium Hominum* 79 (2012.) 2, str. 4-7.

²¹ Ivan Pavao II., *Dolentium Hominum*, br. 3. http://www.vatican.va/holy_father/john_paul_ii/motu_proprio/documents/hf_jp-ii_motu-proprio_11021985_dolentium-hominum_it.html (11. 2. 1985.).

Budući da Crkva promatra čovjeka kao jedinstveno tjelesno-duhovno biće, pristupa mu i na području zdravstva i pastoralala gledajući ne samo na dobro i zdravlje tijela, već osobu kao takvu, koja je u svome tijelu pogođena zlom. Poznata je, naime, na području medicine i na području duhovnosti međusobna povezanost i uzročnost tijela i duha.

Uspostava novog sustava

Za Crkvu u odnosu prema ljudima trajni je izazov i poziv Gospodin Isus koji se u svojem mesijanskom djelovanju neprekidno približavao svijetu ljudske patnje, i prolazio zemljom čineći dobro (Dj 10,38). Crkva se osjeća pozvana i odgovorna da izađe u susret ljudima koji imaju probleme na području zdravlja i liječenja, i sustavnim i organiziranim radom kako u svom središtu u Rimu, tako i diljem svijeta u pojedinim mjesnim biskupijama i zajednicama.

Od zapaženijih djelatnosti Papinskog vijeća spominjemo dvije. Prva je u obliku časopisa na više jezika istodobno *Dolentium Hominum* s podnaslovom "Crkva i zdravlje u svijetu". Časopis se šalje na sve biskupije Katoličke Crkve i još neke druge ustanove. Druga se djelatnost odvija putem organiziranja godišnjih *konferencija* u Vatikanu, tj. međunarodnih kongresa na kojima se obrađuju i stručna medicinska i napose etičko-moralna pitanja s područja zdravstva. Nema značajnijih pitanja od godine 1986., pa na ovamo, koja ne bi bila predmetom tih međunarodnih skupova. Na tim konferencijama sudjeluju, bilo s predavanjima bilo kao sudionici slušatelji, ne samo katolici nego i drugi ljudi dobre volje drugih crkava, denominacija, vjerskih zajednica ili drugih svjetonazora.

Uz dvadeset i petu obljetnicu spomenutog vijeća za pastoral u zdravstvu, i bolesnika i samih djelatnika, ocijenjeno je da je "Sveti otac osvijetlio usku povezanost između Kristova poslanja i Crkve upravo po njezinoj povlaštenoj pozornosti na svijet patnje. Ta pozornost treba potaknuti katolike, u svako doba i na svakom mjestu njihova poslanja, da ojačaju svoju nazočnost u Zdravstvenim ustanovama, privrženi vrednotama Evanđelja života, kao i novim zahtjevima koji proizlaze iz zdravstvenih organizacija i službi".²²

²² Z. Zmowski, *Dio ha visitato il suo popolo. Sulla via dell'uomo che soffre*, LEV, Città del Vaticano, 2012., str. 10.

Služba ljubavi

“Magna Charta” Katoličke Crkve o brizi za život i zdravlje čovjeka, skup pitanja i odgovora bioetike, nalazi se u enciklici Ivana Pavla II. *Evangelium vitae – Evandjelje života*.²³ Dok ističe zadivljujući napredak medicine u brizi za život i zdravlje, podsjeća i na drugu, duhovnu dimenziju te stvarnosti: “Kako ne podsjetiti na sve one svakodnevnice geste prihvaćanja, žrtve, nesebične brige koje neizmjeran broj osoba izvršava s ljubavlju u obiteljima, u staračkim domovima i drugim centrima ili zajednicama u obranu života? (...) Crkva je uvijek bila na prvoj crti ove granice dobrotvorne ljubavi: toliki njezini sinovi i kćeri, posebno redovnici i redovnice, u starim i novim oblicima posvetili su i nastavljaju posvećivati svoj život Bogu darujući ga iz ljubavi prema bližnjemu, slabijem i potrebnom.”²⁴

Kada je učinjeno sve na području zdravstvene profesije, na profesionalnoj razini, ne treba zaboraviti onu izrazito ljudsku dimenziju, dimenziju koja treba prožimati svu ljudsku djelatnost – ljubav: “Ljubav je preobrazila svijet, ne znanost.”²⁵ O dimenziji ljubavi progovorio je papa Benedikt XI.: “Stručna je osposobljenost vrlo važna, ali sama nije dovoljna. Riječ je, naime, o ljudskim bićima, a ljudska bića trebaju uvijek nešto više od tehnički ispravne skrbi. Trebaju srdačnu pažnju. (...) Zbog toga je, osim stručne osposobljenosti, tim karitativnim djelatnicima nužna ‘izobrazba srca.’”²⁶

Vrijednost života

Polazimo od evanđeoskih izvješća koja su uvijek iznova za Crkvu, za nas, izazov za promišljanje i djelovanje. Uočljivo je: “Svojim propovijedanjem i djelovanjem Isus se posebno obraća ‘siromasima’. Mnoštvo bolesnika i odbačenih, koje ga slijedi i traži (usp. Mt 4,23-25) nalazi u njegovim gestama objavu kako veliku vrijednost ima njihov život i kako su utemeljena njihova očekivanja spasenja. Drukčije se ne događa ni u poslanju Crkve od njezinih početaka. Ona, jer naviješta Isusa (...) zna je da je

---

²³ Ivan Pavao II., *Evangelium vitae – Evandjelje života*, KS, Zagreb, 1995.

²⁴ *Evandjelje života*, br. 27.

²⁵ F. Angelini, *Quel soffio sulla creta*, Pontificio Consiglio della Pastorale per gli Operatori Sanitari, Roma, 1990., str. 536.

²⁶ Benedikt XVI., *Deus caritas est – Bog je ljubav*, KS, Zagreb, 2006., br. 31.

nositeljica poruke spasenja koja odzvanja u svoj svojoj novosti baš u stanju bijede i siromaštva čovjekova života.”²⁷

Nasljedovanje Krista i njegovih riječi: “Štogod učiniste jednomu od ove moje najmanje braće, meni učiniste” (Mt 25,40), poziva nas na službu ljubavi prema životu. “Služba ljubavi u odnosu na život mora biti duboko jedinstvena: ne može tolerirati jednostranosti i diskriminacije, jer je ljudski život svet i nepovrediv u svakoj fazi i situaciji; ona je nevidljivo dobro. Radi se, dakle, o ‘vođenju brige’ o cijelom životu i o životu svih. Dapače, još dublje, radi se o odlasku do samih korijena života i ljubavi.”²⁸ U cjelokupnoj službi ljubavi prema životu “osobita je odgovornost povjerena zdravstvenim djelatnicima: liječnicima, ljekarnicima, bolničarima, kapelanima, redovnicima i redovnicama, ravnateljima i dragovoljcima. Njihovo zanimanje zahtijeva da budu čuvari i službenici ljudskog života”.²⁹

ZAKLJUČAK

Služba ljubavi vodi u kulturu života, u kulturu radosti života. Gdje se vrijeđa život – vrijeđa se sloboda. Temelj svih sloboda – sloboda je savjesti. Zločin protiv života napad je na mir. Pitanje brige za život - tjelesni, duševni i duhovni – pitanje službe životu nije pitanje samo unutar ovoga zemaljskog horizonta, to je pitanje duhovne naravi, to je borba duhova, dobra i zla, svjetla i tame, grijeha, obraćenja i milosti. U toj borbi Zmaj, stari neprijatelj čovjeka, igra svoju još značajnu, makar prolaznu, ulogu. Služba ljubavi prema životu podiže pogled na Blaženu Djevicu Mariju – “Ženu odjevenu suncem” (Otk 12,2), na Majku živih. U tom duhu i Crkva shvaća svoj poziv: da daruje život i njeguje život. Rađanje i umiranje, patnja i bol, prihvaćanje ili odbacivanje stvarnosti i danosti života: praktična su pitanja za svakoga čovjeka, na svoj način sudbonosna. Suputnik na putu otkrivanja smisla i pogleda u vječnost, pastoralni djelatnik stoji pred velikim izazovom, uvijek iznova. Kad je sam izmiren sa stvarnostima života patnje i boli i smrti, bit će kadar i svoga bližnjega povesti tim putem, pružiti mu utjehu, razumijevanje i ohrabrenje. Bit će to uvijek novo remek - djelo odnosa čovjeka s čovjekom, u sjeni Božjeg milosrđa i ljubavi.

²⁷ *Evangelje života*, br. 32.

²⁸ Isto, br. 87.

²⁹ Isto, br. 89.

PASTORAL CARE IN HEALTH AS A CHALLENGE TO THE CHURCH

Croatian Bishop Conference – Board for Pastoral Care
in Health, Faculty of Philosophy of the Society of Jesus, Zagreb

Summary

Pastoral Care in Health as a Challenge to the Church is briefly outlined in the Decree on Priestly Training *Optatam Totius* of the Second Vatican Council. Commitment of the Church to man on the road to “our homeland in heaven” (Ph 3, 20), in the field of health and illness, dying and death, in terms of pastoral care, traces its roots from the very beginnings of the Church. The presentation is structured in the following way: The entire Church history is filled with caring for the sick; Christ’s mandate is a permanent inspiration to the Church for a concrete response of effective love; Illness and suffering as human reality are a great challenge to the Church and to the faithful even today; The pastoral constitution “*Gaudium et Spes*” speaks about “the sorrow and suffering of the people of today” as about “the sorrow and suffering of the Church”; In accordance with this is also the activity of *The Pontifical Council for the Pastoral Care of Health Care Workers*; The Church is called to assist in the establishment of a new health care system and pastoral care in health; *Evangelium Vitae* is a Magna Carta for the Catholic Church on caring for the life and health; Ultimately it is about the value of human life. Birth and death, suffering and pain, acceptance or rejection of reality and given conditions of life, are crucial issues for every single man, and, consequently, they are a great challenge for the pastoral worker too. When he himself has reconciled with the realities of life, suffering, pain and death, he will be able to take his neighbour along that road, to offer him comfort, understanding and encouragement.

Key words: *Pastoral care in health, value of life, mission of the Church, pastoral medicine.*